

Bilag 2. Beskrivelse

Inklusions- og specialundervisningstilbud
Hjørring Kommune, December 2017

Indhold

1. Indledning	2
2. Lovgivningsmæssige krav	2
2. Inkluderende støttetilbud og specialpædagogisk bistand til elever i folkeskolen	5
2.1 Ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder	5
2.2 Matematikvanskeligheder	8
2.3 Generelle indlæringsvanskeligheder	10
2.4 Andre udviklingsforstyrrelser	12
2.5 Adfærd, Kontakt og Trivsel (AKT)	14
2.6 Synshandicappede	16
2.7 Nedsat hørelse	17
3. Specialklassetilbud under Hjørring Skolen	19
3.1 ADHD-tilbuddet	19
3.2 G2	21
3.3 G3	22
3.4 STL-klasserne	24
3.5 Kontaktklasserne (K1 og K2)	26
3.6 Kløverklasserne	28
3.7 TF klasserne	30
3.8 Heltidsundervisningen	31

1. Indledning

Beskrivelsen af inklusions- og specialundervisningstilbud i Hjørring Kommune er udarbejdet på baggrund af indsendte beskrivelser fra skolernes kompetencecentre, PPR og Hjørring Skolen.

Ledere af skolernes kompetencecentre og medarbejdere i PPR har sammen beskrevet målgrupper og målgruppernes specialpædagogiske bistand/støttetilbud på folkeskolerne, både ved støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentligt og i mindst 9 undervisningstimer ugentligt.

Ligeledes har ledere af specialklassetilbud ved Hjørring Skolen og medarbejdere i PPR beskrevet målgrupper og målgruppens specialpædagogiske bistand ved Hjørring Skolen.

Dette dokument er en sammenskrivning af alle de indsendte beskrivelser.

2. Lovgivningsmæssige krav

Der skelnes i Folkeskoleloven mellem:

- Støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentligt
- Støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt
- Specialklasse eller specialskole

Støtte i mindre end 9 undervisningstimer ugentligt er omfattet af Folkeskoleloven § 3a¹ og hører således ikke ind under specialundervisning eller specialpædagogisk bistand.

Støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt samt specialklasse eller specialskole hører under Folkeskoleloven § 3, stk. 2² og bekendtgørelse om specialundervisning, og betegnes således som specialundervisning.

¹ Folkeskoleloven § 3 a. "Børn, som har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte i henhold til §5, stk. 5. Hvis der er behov herfor, skal der gives personlig assistance, der kan hjælpe barnet til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med skolegangen."

² Folkeskoleloven § 3, stk. 2 "Børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, gives specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i specialklasser og specialskoler. Der gives desuden specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til børn, hvis undervisning i den almindelige klasse kun kan gennemføres med støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt, jf. § 16, stk. 4."

Den specialpædagogiske bistand skal fortrinsvis gives som støtte i den almindelige klasse.

Foranstaltninger ved støtte i mindre en 9 undervisningstimer ugentligt

Her er tale om elever, der har brug for støtte uden at have behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand.

Foranstaltninger til at støtte denne gruppes udvikling og læring i den almindelige klasse kan være:

- *Undervisningsdifferentiering*
- *Holddannelse*
- *Supplerende undervisning* i et eller flere fag. Det kan også anvendes til undervisning af elever med sprog-, tale- og hørevanskeligheder
- *Anden faglig støtte* som blandt andet består i rådgivning til forældre og lærere m.v.
- *Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler* som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven.

Desuden kan skolelederen beslutte at anvende:

- *Tolærerordninger og undervisningsassistenter.*
- *Personlig assistance* til at overvinde praktiske vanskeligheder fx til elever med fysiske handicaps.

Foranstaltninger ved støtte i mindst 9 undervisningstimer ugentligt/ specialklasse eller specialskole

Her er tale om elever, som har behov for specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Specialpædagogisk bistand omfatter foranstaltninger, som er nødvendige for elevens deltagelse i undervisningen eller som medvirker til at fremme formålet med undervisningen for eleven.

Specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand omfatter:

- *Specialpædagogisk rådgivning* ift. forældre, undervisende personale og andre voksne, som har betydning for elevens udvikling. Formålet er, at eleven får størst mulig udbytte af undervisningen og kan bibeholde tilhørsforholdet til den almindelige undervisning.
- *Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler* som er nødvendige i forbindelse med undervisningen af eleven. Skolen har også ansvar for at sikre, at eleven er instrueret i brugen af hjælpemidlet.

- Specialpædagogisk bistand i *folkeskolens fag og fagområder og i børnehaveklassen*, som er tilrettelagt under hensyntagen til elevens indlæringsforudsætninger. Det kan organiseres ved fx en støtteperson i den almindelige undervisning, støtte i klassen og særligt tilrettelagt undervisning uden for den almindelige undervisningstid, undervisning i både specialklasse og almindelige klasse eller undervisning kun i specialklasse.
- *Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder* med sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af elevens vanskeligheder. Det kan fx være træningsmetoder til støtte i læseprocessen, til hukommelsesvanskeligheder eller adfærdsvanskeligheder.
- *Personlig assistance* gives f.eks. til elever med fysiske handicaps, som har behov for hjælp i diverse praktiske situationer
- *Særligt tilrettelagte aktiviteter* fx træningsaktiviteter til støtte for opmærksomhed og koncentration eller til styrkelse af den motoriske udvikling.

2. Inkluderende støttetilbud og specialpædagogisk bistand til elever i folkeskolen

Dette afsnit indeholder en samlet beskrivelse af målgrupper samt støttetilbud/specialpædagogisk bistand til målgruppen på folkeskolerne i Hjørring Kommune.

Støttetilbud eller specialpædagogisk bistand, som er beskrevet, omfatter både støtte i mindre end 9 ugentlige undervisningstimer og i mindst 9 ugentlige undervisningstimer. Dette fordi det ofte er de samme indsatser skolerne tilbyder, blot i en større eller mindre omfang.

Støttetilbud eller specialpædagogisk bistand organiseres i samarbejde med skolens kompetencecenter og eksterne fagpersoner, herunder PPR's psykologer og konsulenter, sundhedsplejen, socialrådgivere, UU-vejledere, SSP-vejledere og andre relevante fagpersoner.

Skolernes kompetencecentre består af forskellige fagligheder, blandt andet læsevejledere, matematikvejledere, tosprogsvejledere, AKT-vejledere, inklusionsvejledere og IT-vejledere. Kompetencecentrene tilbyder sparring, råd og vejledning til lærere, pædagoger og forældre i forhold til problematikker som knytter sig til både enkeltelever og hele klasser. Vejlederne deltager også i klassekonferencer og står for forskellige indsatser i klasserne, f.eks. læseindsats, trivselsindsats samt afholder diverse kurser indenfor deres områder.

Der arbejdes generelt på skolerne ud fra et anerkendende perspektiv, blandt andet med udgangspunkt i den systemiske tænkning, hvor problemet ses i sammenhæng med den kontekst, som barnet lever i, da adfærd er noget, der opstår og udspiller sig i relation til andre.

2.1 Ordblindhed og andre læse- og skrivevanskeligheder

Herunder beskrives skolernes indsatser rettet ordblinde elever samt elever med andre læse- og skrivevanskeligheder.

Ordblindhed (dysleksi) hører under specifikke udviklingsforstyrrelser, og defineres som en specifik indlæringsvanskelighed, som har et neurobiologisk grundlag. Dysleksi består i vanskeligheder med at tilegne sig sikker og flydende ordafkodning, stavfærdighed og færdighed i at udnytte skriftens alfabetiske princip (lydprincip). Disse vanskeligheder skyldes typisk problemer med opfattelse og hukommelse for sproglyde, som normalt ikke kan forklares af andre kognitive vanskeligheder eller

mangelfuld undervisning. Dysleksi kan føre til vanskeligheder med læseforståelsen og til færre læseerfaringer, som kan begrænse tilegnelsen af ordforråd og baggrundsviden (Definition fra Den internationale dysleksiforening (International Dyslexia Association, IDA)).

Andre læse- og skrivevanskeligheder, som skyldes noget andet end ordblindhed, kan blandt andet være elever med specifikke vanskeligheder med sprogforståelsen i læsning, der giver eleven problemer med at forstå de ord og tekster, som de møder. Det kan også være elever med hørenedsættelse, som betyder, at de har svært ved at opfange ordenes udtale, elever med synsvanskeligheder som kan opleve vanskeligheder med læsning eller elever med store vanskeligheder med at fastholde opmærksomheden på det, der skal læses³.

Mål og principper: Målet er generelt, at eleverne tilegner sig strategier og redskaber, der kan støtte dem gennem de udfordringer, de oplever. Der opsættes specifikke mål og en handleplan for enkelte elev med udgangspunkt i elevens ressourcer og udfordringer. Konkret i forhold til ordblinde elever gælder det, at når en elev testes ordblind, sammenholdes testen med yderligere data om eleven, for at danne et helhedsbillede af elevens vanskeligheder og styrker. Dette danner udgangspunkt for de mål der opsættes for eleven.

Desuden er det en målsætning, at eleverne så vidt muligt er tilknyttet den daglige undervisning i klassen.

På medarbejdersiden er der et generelt fokus på, at man samarbejder, blandt andet i klasseteamet, således at man som medarbejder ikke står alene om en pædagogisk udfordring.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Der er på skolerne fokus på, at alle lærere understøtter elevens behov.

Der foretages læse- og stavetest på de forskellige årgange, for at afdække klassernes læseudvikling. Resultaterne sammenholdes med resultater fra frivillige og obligatoriske nationale tests. Ved faglig bekymring afdækkes individuelle vanskeligheder ved yderligere tests. Læsevejledere og læsekonsulenter står for disse tests.

³ "Ordblindhed i grundskolen – et inspirationsmateriale", Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, 2016.

Skolerne og skolernes kompetencecentre anvender forskellige metoder og systemer til at løfte målgruppen, blandt andet:

- VAKS (**V**ælg **A**f**K**odnings**S**trategi). Program til at lære ordblinde elever forskellige ordlæsestrategier. Der udbydes VAKS-kurser for eleverne af kompetencecentrene.
- Læseløft
- Systemet "Den første læsning". Grundbogssystem, der blandt andet indeholder et undervisningsprogram til den fundamentale læseindlæring.
- FrontRead. Læsetrænings løsning, der anvendes til hastighedstræning for langsomme læsere.
- Metoden Alkalær ("alle kan lære at læse"). Metode til at lære børn at læse. Metoden tilbyder et undervisningssystem, der sikrer differentieret understøttelse af elevernes læseudvikling, som foruden at udfordre de fagligt stærke elever, også bidrager til at inkludere børn med læsevanskeligheder. Blandt andet har nogle skoler valgt at udbyde kursus for alle lærere i metoden.
- Afholdelse af opfølgende kurser for 0. og 1. klasseelever, som i tests har vist sig at være i risikofeltet for ordblindhed.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Skolerne anvender forskellige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler til ordblinde elever og elever med andre læse- og skrivevanskeligheder, blandt andet:

- Chromebook eller Ipad, evt. sammen med en mikrofon eller headset.
- Nota. System med tekster udarbejdet til mennesker med læsehandicap. Ordblinde elever indmeldes i Nota.
- AppWriter. Værktøjer til læse- og skrivestøtte.
- Dictus. Program til indtaling af tekster.
- Google Drev. Kan bruges til indtaling af tekster.

Brugen af kompenserende IT-hjælpemidler understøttes blandt andet ved at informere og inddrage forældrene. Elever og forældre tilbydes et kursus i brugen af hjælpemidlerne. Desuden gennemføres kurser for personalegruppen i de forskellige hjælpemidler, således de kan hjælpe eleverne.

På skolerne følges blandt andet den kommunale publikation "Retningslinjer for IT på skolerne – fælles minimumsstandard for skolernes brug af IT kvalificerende hjælpemidler".

Læringsmiljø: Alle elever forsøges tilgodeset gennem alsidige læringsmiljøer, blandt andet ved differentiering af undervisningen, to-lærerordning, holddeling hvor en mindre gruppe elever i en kortere periode bliver undervist sammen, supplerende undervisning og støtte til enkelte elever eller hele klassen.

Klasseteamet får hjælp af læsevejleder og it-vejleder til at differentiere undervisningen samt til anvendelse af diverse kompenserende IT-hjælpe midler f.eks. indscanning af tekster til oplæsning. Ligeledes får den enkelte elev hjælp fra læsevejleder og it-vejleder.

Forældresamarbejde: På skolerne arbejdes der generelt med tæt, åbent og gensidigt respektfuldt samarbejde mellem skole og hjem (udvidet forældresamarbejde). Forældrene kontaktes og informeres inden et forløb sættes i værk, og der er løbende kontakt og information til forældrene, fx på møder og via forældreintra. Forældrene inddrages også praktisk, blandt andet tilbydes forældrene hjælp og kurser i anvendelse af kompenserende IT-hjælpe midler.

2.2 Matematikvanskeligheder

Herunder beskrives skolernes indsatser rettet mod elever med matematikvanskeligheder.

Der findes ikke en officiel definition af matematikvanskeligheder, men nedenstående definition stammer fra en forskningsoversigt af SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd⁴, hvor begrebet dyskalkuli eller talblindhed belyses.

Matematikvanskeligheder kan være andet end dyskalkuli. Begrebet matematikvanskeligheder forstås som et bredere begreb, som benyttes om det forhold, at elever kan have vanskeligheder knyttet til faget matematik og med baggrund i mange årsager, såsom generelle vanskeligheder, langsom udvikling af faglige færdigheder, matematikangst, trivselsproblemer mv.

Dyskalkuli forstås som mangel på medfødte evner til at håndtere tal og mængder og defineres som en *funktionsnedsættelse, der kan have negativ indvirkning på den berørtes uddannelses- og arbejdsliv. Tilstanden drejer sig om tilbagestående regnefærdigheder, som ikke modsvares af tilsvarende tilbagestående færdigheder på andre felter. De specifikke regnevanskeligheder omfatter påfaldende*

⁴ Rapport "Talblindhed. En forskningsoversigt", 2013, SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

vanskeligheder med at forstå og håndtere basal talbehandling, såsom at sammenligne tal og antal i mængder eller tælle små antal genstande. Der er ikke tale om dyskalkuli, hvis baggrunden for vanskelighederne er mental retardering eller mangelfuld skolegang.

Mål og principper: Målet er generelt, at eleverne tilegner sig strategier og redskaber, der kan støtte dem gennem de udfordringer, de oplever. Der opsættes specifikke mål og en handleplan for den enkelte elev med udgangspunkt i elevens ressourcer og udfordringer. Desuden er det en målsætning, at eleverne så vidt muligt er tilknyttet den daglige undervisning i klassen.

På medarbejdersiden er der et generelt fokus på, at man samarbejder, blandt andet i klasseteamet, således at man som medarbejder ikke står alene om en pædagogisk udfordring.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Skolerne har forskellige tiltag rettet elever, som oplever vanskeligheder med matematik, blandt andet:

- Matematikløft
- Årgangsmatematik på en række matematiktimer, hvor der er sat ekstra ressourcer på
- Matematikvejlederen kan have ressourcetimer, som lægges i undervisningen til støtte for elever med matematikvanskeligheder
- Ved elever, hvor der er bekymring om talblindhed, gennemføres en dyskalkulitest (test for talblindhed), som blandt andet følges op med et opfølgende kursus.

Matematikvejlederen vejleder også lærerne om elever med matematikvanskeligheder samt deltager i klassekonferencer for alle årgange.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der er ikke beskrevet specifikke undervisningsmaterialer eller tekniske hjælpemidler, som er rettet elever med matematikvanskeligheder. Generelt anvendes computer, Chromebook eller iPads, når det er relevant ud fra en faglig og pædagogisk vurdering, med henblik på at differentiere undervisningen, understøttelse af elevens interesse og motivation samt afveksling i metoderne.

Læringsmiljø: Alle elever forsøges tilgodeset gennem alsidige læringsmiljøer, blandt andet ved differentiering af undervisningen, to-lærerordning, holddeling hvor en mindre gruppe elever i en kortere periode bliver undervist sammen, supplerende undervisning og støtte til enkelte elever eller hele klassen.

Forældresamarbejde: På skolerne arbejdes der generelt med et tæt, åbent og gensidigt respektfuldt samarbejde mellem skole og hjem (udvidet forældresamarbejde). Forældrene kontaktes og informeres inden et forløb sættes i værk, og der er løbende kontakt og information til forældrene, fx på møder og via forældreintra. Forældrene inddrages også praktisk, blandt andet tilbydes forældrene hjælp og kurser i anvendelse af kompenserende IT-hjælpemidler.

Konkret når det gælder elever med matematikvanskeligheder, kan der også være særlige tiltag for forældre på skolerne, fx tiltaget "forældrematematik", hvor elever og forældre deltager i en eftermiddag med matematik på programmet.

2.3 Generelle indlæringsvanskeligheder

Herunder beskrives skolernes indsats rettet mod elever med generelle indlæringsvanskeligheder.

Generelle indlæringsvanskeligheder hører under generelle udviklingsforstyrrelser, som blandt andet omfatter psykisk udviklingshæmning, generelle indlæringsvanskeligheder og mental retardering.

Udviklingshæmning defineres på WHO's diagnoseliste, ICD-10, som en tilstand af forsinket eller mangelfuld udvikling af evner og funktionsniveau, som normalt viser sig i løbet af barndommen, og som bidrager til det samlede intelligensniveau, det vil sige de kognitive, sproglige, motoriske og sociale evner og færdigheder. Der inddeles i fire sværhedsgrader, som er knyttet til IQ. En lettere grad af udviklingshæmning befinder sig inden for et IQ-område 50-69. Dette medfører sædvanligvis indlæringsvanskeligheder i skolen⁵.

Mål og principper: Målet er generelt, at eleverne tilegner sig strategier og redskaber, der kan støtte dem gennem de udfordringer, de oplever. Der opsættes specifikke mål og en handleplan for den enkelte elev med udgangspunkt i elevens ressourcer og udfordringer. Desuden er det en målsætning, at eleverne så vidt muligt er tilknyttet den daglige undervisning i klassen.

På medarbejdersiden er der et generelt fokus på, at man samarbejder, blandt andet i klasseteamet, således at man som medarbejder ikke står alene om en pædagogisk udfordring.

⁵ Socialstyrelsen hjemmeside

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Skolerne anvender forskellige metoder og systemer til at understøtte elever med generelle indlæringsvanskeligheder, blandt andet:

- VAKS (Vælg AfKodningsStrategi). Program til at lære ordblinde elever forskellige ordlæsestrategier.
- Praktikforløb på skolen og uden for skolen
- Livsduelighedskurser
- Faglige kursusforløb
- Tilknytning af en primærpædagog på klassen som støtte i indskoling
- Et særligt støttetilbud i skoletiden (Basen), hvor eleven i nogle timer tages ud af klassen og får undervisning i et roligt miljø. Der varetages faglige opgaver og tages udgangspunkt i den undervisning, der foregår i elevens klasse. Desuden kan arbejdes med lektier eller supplerende materiale, ud fra den enkelte elevs forudsætninger. Timetallet varierer for eleverne mellem 2 - 12 lektioner pr. uge.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der anvendes IT til diverse spil, lytteøvelser og pauser. Relevante IT-hjælpemidler anvendes desuden og der gives kursus i anvendelsen af disse.

Undervisningsmaterialerne er differentierede til elevens niveau og behov.

Læringsmiljø: Alle elever forsøges tilgodeset gennem alsidige læringsmiljøer, blandt andet ved differentiering af undervisningen, to-lærerordning, holddeling hvor en mindre gruppe elever i en kortere periode bliver undervist sammen, supplerende undervisning og støtte til enkelte elever eller hele klassen.

Der arbejdes der med forskellige læringstilgange (fysisk/kropslige aktivitet, konkrete materialer mv.). Desuden er der fokus på det fysiske rum i klassen og elevens placering i klassen.

Medarbejdere fra PPR og fra kompetencecentrene, herunder inklusionsvejleder og læsevejleder, inddrages i forhold til at vejlede lærere og pædagoger om målgruppen. Desuden inddrages læsevejlederen tæt på elevens læringsmiljø.

Forældresamarbejde: På skolerne arbejdes der generelt med tæt, åbent og gensidigt respektfuldt samarbejde mellem skole og hjem (udvidet forældresamarbejde). Forældrene kontaktes og informeres inden et forløb sættes i værk, og der er løbende kontakt og information til forældrene, fx på møder og via forældreintra. Forældrene inddrages også praktisk, blandt andet tilbydes forældrene

hjælp og kurser i anvendelse af kompenserende IT-hjælpe midler.

2.4 Andre udviklingsforstyrrelser

Herunder beskrives skolernes indsatser rettet mod elever med andre udviklingsforstyrrelser, blandt andet elever med ADHD, Autisme og Aspergers.

Udviklingsforstyrrelser er forstyrrelser af udviklingen af en eller flere psykiske funktioner. Der skelnes mellem *specifikke udviklingsforstyrrelser*, som hyppigst er afgrænsede afvigelser i udvikling af sprog, motorik eller indlæring, og *gennemgribende udviklingsforstyrrelser*, hvor den psykiske forstyrrelse er mere omfattende og medfører symptomer i form af svingende socialt samspil og kommunikation, såvel verbalt som nonverbalt. Desuden forekommer der tvangsprægede eller stereotype aktiviteter eller interesser⁶.

ADHD er en specifik udviklingsforstyrrelse, som hører ind under betegnelsen opmærksomhedsforstyrrelser. Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser er kendetegnet ved, at de har betydelige problemer med koncentration og vedholdende fokusering. Vanskelighederne er almindeligvis kontekst- og situationsbestemte og kan derfor ofte ændre karakter og sværhedsgrad. Diagnosen ADHD omfatter, udover vanskeligheder med opmærksomhed, også vanskeligheder forbundet med hyperaktivitet og impulsivitet⁷.

Autisme og Aspergers syndrom hører under gennemgribende udviklingsforstyrrelser. *Autisme* er en sammensat funktionsnedsættelse, som forekommer i forskellige grader og former. Autisme indvirker på personens interesseområder, personlighedsudvikling og livssituation – i det hele taget alle de situationer og sammenhænge, som mennesker med autisme befinder sig i. Udfordringerne varierer fra person til person, alt efter livsfaser og omgivelser. Autisme kendetegnes ved en anderledes og ofte forsinket udvikling på områderne socialt samspil, kommunikation, forestillingsevne og adfærd og interesser⁸.

Mål og principper: Målet er generelt, at eleverne tilegner sig strategier og redskaber, der kan støtte dem gennem de udfordringer, de oplever. Der opsættes specifikke mål og en handleplan for den enkelte elev med udgangspunkt i elevens

⁶ Den store danske, Gyldendal

⁷ Vidensportal på det sociale område, Socialstyrelsen

⁸ Socialstyrelsens hjemmeside

ressourcer og udfordringer. Desuden er det en målsætning, at eleverne så vidt muligt er tilknyttet den daglige undervisning i klassen.

På medarbejdersiden er der et generelt fokus på, at man samarbejder, blandt andet i klasseteamet, således at man som medarbejder ikke står alene om en pædagogisk udfordring.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Skolerne anvender forskellige metoder og systemer til at understøtte elever med generelle indlæringsvanskeligheder, blandt andet:

- Tilknytning af en primærpædagog på klassen som støtte i indskolingen
- Støtte i særligt udsatte fag (løst strukturerede fag),
- Mini-skoleforløb (i samarbejde med klassen)
- Fokus på variation i aktiviteter
- Fokus på genkendelighed og rutiner i hverdagen
- Samtale-/aktivitetsforløb med AKT lærer
- Social træning og støtte i frikvarterer
- Én-én undervisning til elever, der er udfordret på arbejdshukommelse, da det kan være særdeles svært for dem at lære nyt i den store klassekontekst.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der anvendes relevante IT-hjælpemidler til støtte i undervisningen. Desuden anvendes sanseintegrationsmaterialer og visuelle hjælpemidler som Piktogrammer, til at hjælpe med at skabe struktur og overblik for eleven.

Læringsmiljø: Alle elever forsøges tilgodeset gennem alsidige læringsmiljøer, blandt andet ved differentiering af undervisningen, to-lærerordning, holddeling hvor en mindre gruppe elever i en kortere periode bliver undervist sammen, supplerende undervisning og støtte til enkelte elever eller hele klassen.

Der arbejdes der med forskellige læringstilgange (fysisk/kropslige aktivitet, konkrete materialer mv.). Desuden er der fokus på det fysiske rum i klassen og elevens placering i klassen. Eksempelvis anvendes bananbord og skærmet arbejdsplads.

Derudover arbejdes der med timeout fra aktiviteter samt vekselvirkning mellem arbejde i klassen og "udenfor" klassen.

Forældresamarbejde: På skolerne arbejdes der generelt med tæt, åbent og gensidigt respektfuldt samarbejde mellem skole og hjem (udvidet forældresamarbejde). Forældrene kontaktes og informeres inden et forløb sættes i

værk, og der er løbende kontakt og information til forældrene, fx på møder og via forældreintra. Forældrene inddrages også praktisk, blandt andet tilbydes forældrene hjælp og kurser i anvendelse af kompenserende IT-hjælpe midler.

2.5 Adfærd, Kontakt og Trivsel (AKT)

Herunder beskrives skolernes indsatser rettet mod elever med adfærdsvanskeligheder og vanskeligheder i forhold til kontakt og trivsel, og som ofte er omfattet af skolernes AKT-indsatser.

Der er tale om problemstillinger, hvor elever udviser udadvendt eller indadvendt adfærd samt bekymrende emotionel trivsel og/eller mangelfuld relationsdannelse til jævnaldrende og voksne. En AKT-problematik er et samspil mellem flere faktorer (individuelle faktorer, kontekstuelle faktorer, undervisningsmiljø, familiemæssige og sociale forhold mv.). Arbejdet med disse problemstillinger kaldes ofte for "AKT", begrebet er dog ikke et officielt anerkendt begreb i kliniske diagnostiseringsmanualer⁹.

Der ses en adfærd der gentagne gange bryder med gældende regler, normer og forventninger, der hersker i barnets opvækstmiljø og samfundet. Derudover kan det komme til udtryk ved, at adfærden afviger fra alderssvarende opførsel på en sådan måde, at den påvirker, hindrer, forstyrrer eller ødelægger barnets eget eller andres læring og udvikling i den sociale kontekst, som barnets aktivitet udføres i

Mål og principper: Målet er generelt, at eleverne tilegner sig strategier og redskaber, der kan støtte dem gennem de udfordringer, de oplever. Der opsættes specifikke mål og en handleplan for den enkelte elev med udgangspunkt i elevens ressourcer og udfordringer. Desuden er det en målsætning, at eleverne så vidt muligt er tilknyttet den daglige undervisning i klassen.

På medarbejdersiden er der et generelt fokus på, at man samarbejder, blandt andet i klasseteamet, således at man som medarbejder ikke står alene om en pædagogisk udfordring.

Skolernes AKT-indsatser har blandt andet som mål at fremme inkluderende læringsfællesskaber samt elevernes trivsel. Desuden at forebygge, at problemer opstår, ved blandt andet forebyggende indsatser for elever, som er i risiko for at blive ekskluderet fra fællesskabet.

⁹ "AKT ink. Inkluderende AKT-arbejde i folkeskolen", Rasmus Alenkær, 2.udgave, 2012.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Et AKT-forløb er ofte kendetegnet ved en massiv indsats i en kortere periode, efterfulgt af AKT-vejlederens opfølgning.

Der arbejdes blandt andet med *forebyggende/foregribende AKT-indsatser*, som kan være:

- Aktiviteter, der fremmer trivsel og forebygger, at problemer opstår på center-, skole-, fase-, klasse-, gruppe- og enkeltniveau. Det kan fx være sociale aktiviteter, legepatruljer, uddannelse af trivselsambassadører, Chips-tests, trivselsundersøgelser, opstartsmøde i 1. klasse, fokus på børn og unges liv på sociale medier og antimobbeprogrammet "Fri for Mobberi".
- Kortere forløb i klasserne inden for emner, som er relateret til AKT, som AKT-vejleder står for
- Vejledning ved AKT-vejleder i indførsel af trivselsfremmende og inkluderende foranstaltninger, didaktik og pædagogik ved hjælp af www.klassetrivsel.dk. Herunder også vejledning i ICDP, mindfulness og pauseaktiviteter
- Supervision ved AKT-vejleder om det sociale samspil i forhold til klasser/grupper og enkeltelever og observationer i klasser med henblik på trivsel.
- Forebyggende samtaler, for at undgå at en elev kommer i mistrivsel
- Støtte ved AKT-vejleder i forbindelse med dialog mellem skole og hjem samt dialogen mellem skolen og eksterne samarbejdspartnere

Der arbejdes også med *indgribende/akutte indsatser*, blandt andet:

- Samtaler med enkelte elever eller en gruppe, som er i mistrivsel.
- Samtaler med forældre/plejeforældre.
- Støtte i forhold til at mindske fravær (hjemmebesøg)
- AKT-vejledere udbyder samtalegrupper for elever med trivselsproblemer. Blandt andet kan det være grupper, hvor elever med få venskaber kan møde nye venner fra skolen, en "skilsmissegruppe" hvor elever med en skilsmissebaggrund taler sammen om det at være debarn eller et forløb for piger – ofte de stille piger - som af en eller anden årsag, trænger til flere eller nye relationer.
- På skoler, hvor de har en AKT-lærer, kan AKT-læreren også gå ind at overtage klassen i en periode, således at det øvrige personale frigøres til relationelt arbejde eller samtaler med elever

Desuden arbejdes der med *længerevarende støtte*, blandt andet fortløbende samtaler med enkelte elever samt socialt træningsforløb for klasse, gruppe eller enkeltelever.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der anvendes blandt andet visuelle hjælpemidler som Piktogrammer, Smiley-skema og Time Timer til at hjælpe med at skabe struktur og overblik for eleven. Desuden anvendes IT som hjælpemiddel, når det er relevant i undervisningen samt sanseintegrationsmaterialer.

Læringsmiljø: Alle elever forsøges tilgodeset gennem alsidige læringsmiljøer, blandt andet ved differentiering af undervisningen, to-lærerordning, holddeling hvor en mindre gruppe elever i en kortere periode bliver undervist sammen, supplerende undervisning og støtte til enkelte elever eller hele klassen.

Elever med AKT-problematikker har forskellige udfordringer, der er derfor i undervisningen fokus på at give eleverne både faglige, sociale og personlige kompetencer. Undervisningen er desuden præget af tydelige voksne og en forudsigelig hverdag med kendt struktur for eleverne, blandt andet ved at arbejde med tydelige klasseledelse og visuelle hjælpemidler.

Klasseteamet kan desuden bruge AKT-vejlederen som sparringspartner i forhold til arbejdet med trivsel i klassen og AKT-vejlederen deltager i klassekonferencer, blandt andet i forbindelse med opfølgning på trivselsmålinger.

Forældresamarbejde: På skolerne arbejdes der generelt med tæt, åbent og gensidigt respektfuldt samarbejde mellem skole og hjem (udvidet forældresamarbejde). Forældrene kontaktes og informeres inden et forløb sættes i værk, og der er løbende kontakt og information til forældrene, fx på møder og via forældreintra. Forældrene inddrages også praktisk, blandt andet tilbydes forældrene hjælp og kurser i anvendelse af kompenserende IT-hjælpemidler.

2.6 Synshandicappede

Herunder beskrives skolernes indsatser rettet mod elever med synshandicap.

Synsnedsættelse defineres blandt andet som *en fysisk funktionsnedsættelse, som begrænser personens evne til at se. Evnen til at se omfatter fx. synsskarphed, synsfelt eller synskvalitet. Begrænsningen dækker hele spektret fra betydeligt nedsat syn til fuldstændig ophævet synsfunktion. Synsnedsættelse udgør kun en*

funktionsnedsættelse, når nedsættelsen rækker ud over det, der normalt kan korrigeres for, fx ved brug af briller¹⁰.

Mål og principper: Målet er generelt, at eleverne tilegner sig strategier og redskaber, der kan støtte dem gennem de udfordringer, de oplever. Der opsættes specifikke mål og en handleplan for den enkelte elev med udgangspunkt i elevens ressourcer og udfordringer. Desuden er det en målsætning, at eleverne så vidt muligt er tilknyttet den daglige undervisning i klassen.

På medarbejdersiden er der et generelt fokus på, at man samarbejder, blandt andet i klasseteamet, således at man som medarbejder ikke står alene om en pædagogisk udfordring.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Elevens behov i klassen varetages i tæt kontakt og med vejledning fra Institut for Syn og Hørelse, som drives af Region Nordjylland. PLC (Pædagogisk Læringscenter) vejleder desuden lærere om bøger til elever med synsnedsættelse.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der anvendes blandt andet IT til at forstørre tekster og billeder for elever med synsnedsættelse.

Læringsmiljø: Alle elever forsøges tilgodeset gennem alsidige læringsmiljøer, blandt andet ved differentiering af undervisningen, to-lærerordning, holddeling hvor en mindre gruppe elever i en kortere periode bliver undervist sammen, supplerende undervisning og støtte til enkelte elever eller hele klassen. Der er desuden ved elever med synsnedsættelse særlig opmærksomhed på blandt andet skriftstørrelser, lyssætning og placering i klassen.

Forældresamarbejde: På skolerne arbejdes der generelt med tæt, åbent og gensidigt respektfuldt samarbejde mellem skole og hjem (udvidet forældresamarbejde). Forældrene kontaktes og informeres inden et forløb sættes i værk, og der er løbende kontakt og information til forældrene, fx på møder og via forældreintra. Forældrene inddrages også praktisk, blandt andet tilbydes forældrene hjælp og kurser i anvendelse af kompenserende IT-hjælpemidler.

2.7 Nedsat hørelse

Herunder beskrives skolernes indsats rettet mod elever med nedsat hørelse.

¹⁰ Socialministeriets hjemmeside

Et hørehandicap defineres som *en fysisk funktionsnedsættelse, som skyldes en begrænsning i en persons opfattelse af lyd. Denne begrænsning kan have forskellig grad, fra betydelig nedsat til fuldstændig ophævet funktion. Der er kun tale om en funktionsevnenedsættelse, hvis høretabet rækker ud over det, der almindeligvis kan korrigeres for ved hjælp af høreapparater*¹¹.

Mål og principper: Målet er generelt, at eleverne tilegner sig strategier og redskaber, der kan støtte dem gennem de udfordringer, de oplever. Der opsættes specifikke mål og en handleplan for den enkelte elev med udgangspunkt i elevens ressourcer og udfordringer. Desuden er det en målsætning, at eleverne så vidt muligt er tilknyttet den daglige undervisning i klassen.

På medarbejdersiden er der et generelt fokus på, at man samarbejder, blandt andet i klasseteamet, således at man som medarbejder ikke står alene om en pædagogisk udfordring.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Elevens behov i klassen varetages med vejledning fra blandt andet PPR's tale- og høre konsulenter samt Institut for Syn og Hørelse og Center for døvblindhed og høretab, som drives af Region Nordjylland.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der anvendes blandt andet teleslynge (mikrofon/højtaler-system) i klassen, som sender lyden direkte ind i øret via høreapparatet. Klasseteamet udarbejder desuden en plan for anvendelse af de tekniske foranstaltninger, som gøres tydelig for alle lærere, pædagoger og vikarer, som kommer i klassen.

Læringsmiljø: Alle elever forsøges tilgodeset gennem alsidige læringsmiljøer, blandt andet ved differentiering af undervisningen, to-lærerordning, holddeling hvor en mindre gruppe elever i en kortere periode bliver undervist sammen, supplerende undervisning og støtte til enkelte elever eller hele klassen.

Forældresamarbejde: På skolerne arbejdes der generelt med tæt, åbent og gensidigt respektfuldt samarbejde mellem skole og hjem (udvidet forældresamarbejde). Forældrene kontaktes og informeres inden et forløb sættes i værk, og der er løbende kontakt og information til forældrene, fx på møder og via forældreintra. Forældrene inddrages også praktisk, blandt andet tilbydes forældrene hjælp og kurser i anvendelse af kompenserende IT-hjælpemidler.

¹¹ Socialministeriets hjemmeside

3. Specialklassetilbud under Hjørring Skolen

Dette afsnit indeholder en samlet beskrivelse af målgrupper og målgruppens specialpædagogiske bistand i specialklasser ved Hjørring Skolen.

Det er herunder de enkelte specialklassetilbud under Hjørring Skolen, som har beskrevet målgruppen i deres tilbud samt den specialpædagogiske bistand de tilbyder målgruppen.

De enkelte specialklassetilbud har tæt samarbejde med PPR, socialrådgiverne og SSP med det mål at sikre det bedst mulige lærings- og udviklingsmiljø for den enkelte elev. Samt give faglig sparring og supervision til teamet.

3.1 ADHD-tilbuddet

ADHD (Attention Deficit/Hyperactivity Disorder) er en specifik udviklingsforstyrrelse, som hører ind under betegnelsen opmærksomhedsforstyrrelser. Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser er kendetegnet ved, at de har betydelige problemer med koncentration og vedholdende fokusering. Vanskelighederne er almindeligvis kontekst- og situationsbestemte og kan derfor ofte ændre karakter og sværhedsgrad. Diagnosen ADHD omfatter, udover vanskeligheder med opmærksomhed, også vanskeligheder forbundet med hyperaktivitet og impulsivitet¹².

Hjørring Skolens tilbud til elever med ADHD er placeret på Bagterp Undervisningssted. Eleverne ved ADHD-tilbuddet har primært vanskeligheder med opmærksomhedsstyring og hyperaktivitet.

Mål og principper: Det overordnede mål for ADHD-tilbuddet under Hjørring Skolen er, at alle elever skal forlade skolen med en afgangsprøve og med evner og robusthed til at mestre et dueligt liv efter endt skolegang.

For at hjælpe eleverne derhen, sættes der lys på det gode, de gør og kan, og der gives aldrig op, hvilket afspejles i den enkeltes elevs skolegang. Der er en tro på, at eleverne gør det godt, hvis de kan. Hvis ikke de kan, skal der findes ud af, hvad der står i vejen, og stilles krav på en måde, der virker samt være tydelige om faglige og sociale mål, der formuleres i samarbejde med eleverne. Mesterlære står centralt i skoletilbuddet.

¹² Vidensportal på det social område, Socialstyrelsen

Der ses på personligheden og kompenseres for vanskelighederne gennem et ressourceorienteret børnesyn med fokus på eleven i en kontekst. Der arbejdes med successikring med det mål, at eleven skal lykkes uanset omstændighederne, hvilket det pædagogiske personale har ansvaret for.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Fælles for mange elever i ADHD-tilbuddet er, at de slår sig på rammerne om den almindelige skolegang. Der er derfor fokus på at tilpasse skoletilbuddet til den enkelte elevs udfordringer og udviklingsbehov.

Generelt for eleverne er der behov for en større eller mindre grad af ydre styring fra voksne, dels for at kompensere dem for konsekvenserne af deres vanskeligheder, dels for at iscenesætte en zone for nærmeste udvikling, som eleverne hver især kan befinde sig i og vokse ved. Denne tankegang gennemsyrrer al planlægning af pædagogik og didaktik for eleverne, både i forhold til dem som individer, men også for de grupper de er samlet i. For at sikre succes stilladseres der altid omkring den enkelte elev, hvilket blandt andet foregår gennem hyppige elevsamtaler med den enkelte elev.

De konflikter eleverne kan komme i, i relation til både andre børn, det pædagogiske personale og de faglige krav der stilles, nedtrappes gennem positiv, anerkendende og anvisende kommunikation.

Arbejdet med eleverne står desuden på en systemteoretisk og ressourceorienteret tilgang.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Ved elever der har vanskeligheder med opmærksomhedsstyring, er der behov for en høj grad af styring og hjælp til ydre struktur, her anvendes blandt andet afskærmning, en stram ydre struktur, at høre musik, mens man arbejder fagligt samt styring og regulering af vakthed.

For elever der er udfordret af hyperaktivitet anvendes blandt andet kugleveste, bolde, time-timer, særlige stole og borde, men der er også behov for relationspædagogiske tiltag, så som systematiseret og voksenstyret afløb for det fysiske aktivitetsbehov, samt ydre styring af vakthedsniveauet.

Ved elever med eksekutive vanskeligheder, imødegås vanskelighederne ved at fastholde retning med visuelle støttesystemer og –stilladser, fastholdelse af mål og delmål, samt ved at differentiere udviklingsopgaver, både i form og indhold.

Læringsmiljø: Skoletilbuddet tilpasses den enkelte elevs udfordringer og udviklingsbehov.

Desuden inddrages naturen systematisk i bestræbelserne på at tilbyde eleverne en alsidig undervisning og give dem så veldifferentierede lærings- og udviklingsmiljøer, som de har brug for.

Forældresamarbejde: Forældrene er den vigtigste samarbejdspartner, hvorfor skoletilbuddet bygger på et udvidet forældresamarbejde med meget hyppig kontakt skræddersyet efter den enkelte families behov. Det ønskes at opnå et tillidsfuldt samarbejde med forældre, hvor der med tæt dialog samarbejdes om at bakke op det enkelte barn. Det prioriteres, at kontakten ikke kun omhandler udfordringer, men også succesoplevelser.

3.2 G2

Målgruppen er elever med betydelige generelle indlæringsvanskeligheder, funktionsvanskeligheder og sammensatte problematikker. Hjørring Skolens tilbud til denne målgruppe er G2, som er placeret på Muldbjergskolen

Mål og principper: Arbejdet med elever med betydelige generelle indlæringsvanskeligheder, funktionsvanskeligheder og sammensatte problematikker kræver en særligt tilrettelagt undervisning. I undervisningen i G2 tages der udgangspunkt i Folkeskolens fag, men med udvidet hensyn til den enkelte elevs muligheder for at udvikle sig. Den særligt tilrettelagte undervisning tager udgangspunkt i elevernes kompetencer og potentialer. Der er fokus på barnets udviklingsmuligheder og ikke de begrænsninger problematikkerne medfører.

Der forventes noget af eleverne i G2 og elevernes øves i at være i en undervisningssituation. G2 klassernes opgave er at skabe et lærings- og undervisningsmiljø, hvor eleven gennem en dannelses- og uddannelsesproces, kan udvikle integritet og dermed oplevelsen af identitet. Eleverne skal lære en social tilpasset adfærd og de lærer at samarbejde og at indgå i sociale relationer.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Den pædagogiske tilgang tager udgangspunkt i systemisk tænkning og en anerkendende tilgang. I undervisningen er der fokus på tydeliggjorte og let forståelige krav til disciplin, koncentration og kommunikation.

NUZO (Nærmeste Udviklingszone) og forskellige læringsstile er nogle af de bærende redskaber i den pædagogiske tilrettelæggelse af dagligdagen. Leg, musik og rytmik er desuden vigtige aktiviteter i læringsprocessen.

Til at støtte og undervise eleverne er der ansat lærere, pædagoger og pædagogiske medhjælpere med stor erfaring indenfor specialundervisning: taleundervisning, neuropædagogik, Tegn Til Tale. Ligeledes har de ekspertiser inden for diabetes, sondemadning, lifte og forflytninger.

Desuden er der til afdelingen tilknyttet en talepædagog i et afgrænset antal timer, der specifikt har fokus på udviklingen af sprog og kommunikation i tæt samarbejde med afdelingens personale, blandt andet ved hjælp af PECS (The Picture Exchange Communication System).

Leg er også et område, der er brug for at vise særlig opmærksomhed for denne målgruppe, da de ikke udvikler sig som andre børn. Derfor arbejdes der med "struktureret leg". Desuden arbejdes der med at lære eleven struktur.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Eleverne har mulighed for brug af kompenserende hjælpemidler i undervisningen samt alternative kommunikationsformer, hvis der er behov for det.

Læringsmiljø: Undervisningen er individuelt planlagt og foregår i små grupper eller enkeltvis. Der er mulighed for at anvende kompenserende hjælpemidler og alternative kommunikationsformer.

Eleverne sammensættes ud fra funktionsniveau og sværhedsgrad af udfordringer, således at muligheden for det sociale samspil, rummelighed, alder og eventuel problematisk adfærd kan imødekommes.

Forældresamarbejde: Det er af afgørende betydning, at forældre og skole aktivt samarbejder om undervisningen, opdragelsen og udviklingen af det enkelte barn. Der tages udgangspunkt i den enkeltes families forudsætninger, ressourcer og interesser. I et samarbejde skabes de bedste programmer og undervisningsformer for det enkelte barn. Gennem systematiske registreringer og evalueringer og samtaler optimeres det enkelte barns udviklingsmuligheder.

3.3 G3

Målgruppen omfatter elever med boglige indlæringsvanskeligheder og forsinket kognitiv udvikling, som ikke lykkes i den almindelige folkeskoleramme. De er udfordret af generelt at have svært ved at lære, og beskrives ofte med en IQ under middel. Eleven kan være nederlagspræget, indadvendt og have lavt selvværd.

Hjørring Skolens tilbud til målgruppen er G3, som er placeret på Norgesvej 6.

Mål og principper: G3 har beskrevet målsætningerne ud fra de tre g'er: God, Glad og Gå-på-mod. I opstartssamtalen med en elev i G3 får eleven således at vide, at der er en tro på, at eleven er God til noget og at vi sammen vil øve os på at finde frem til det. At, når man går i G3, så er de voksne meget opmærksomme på at eleven bliver/er Glad, eller oplever glæde og endelig, at eleven gennem oplevelsen af at være god til noget og gennem den nyerehvervede følelse af glæde, erhverver et

gå-på-mod. Disse tre elementer afføder en elev, der tør tro på sig selv og afprøve nyt.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Arbejdet med eleverne i G3 tager sit udgangspunkt i Det Heliotropiske Princip. Et princip der handler om, at man udvikler sig, når man strækker sig efter eller vender sig mod lyset altså, det som giver energi og angiver en tydelig og mulig vej for at komme videre. Den bagvedliggende tanke handler altså om: At lære, at lære af sine successer.

Undervisningen i G3 tager sit udgangspunkt i relationen mellem eleven og den voksne. Der arbejdes meget med at skabe tryghed i dette møde. Den voksne er tydelig og skaber en tryk og overskuelig ramme. Denne ramme beskrives hver dag og gennemgås på tavlen. På baggrund af ovenstående tager den daglige undervisning udgangspunkt i den enkelte elevs personlige og sociale ressourcer samt faglige niveau.

I den fagfaglige undervisning er undervisningens form baseret på gentagelser og meget små skridt i forhold til at udfordre NUZO.

Der samarbejdes tæt med, teamets psykolog og UU Hjørring om blandt andet vurdering af elevens udgangspunkt, dokumentationen af eleven (fagligt, socialt og personligt), test, portfolio og diplomer.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Alle elever har Chromebook, men ikke alle anvender IT kompenserende redskaber, da en del af eleverne ikke kan overskue redskabet eller skabe mening gennem IT.

Læringsmiljø: G3 eleverne begynder og slutter ugen sammen på stamhold.

Hver elev har en kontaktlærer. Kontaktlæreren har den primære kontakt til eleven og dennes forældre samt netværket omkring eleven. I løbet af timen om tirsdagen taler teamets voksne med eleverne om trivsel individuelt, men også i gruppen. I kontaktlærertimen tales der om alt, hvad eleven/eleverne har på hjertet.

Forældresamarbejde: I Hjørring Skolen er der meget fokus på forældresamarbejdet, og samarbejdet kan bedst beskrives som værende et udvidet samarbejde. I år har G3 indført "Forældre- Bank", der er en opfordring til forældre om at tage del i elevernes dagligdag og undervisning. Således kan en forælder byde ind med alt fra kagebagning til et fælles arrangement til rundvisning på egen arbejdsplads.

3.4 STL-klasserne

Målgruppen er karakteriseret ved normalbegavede børn med store/massive og forskelligartede udfordringer inden for sprog-, tale- og læseområderne. Desuden har børn i STL klasserne ofte også andre sekundære diagnoser.

Talesproglige vanskeligheder (dysfasi) kaldes også SLI, som er en forkortelse af den engelsksprogede og internationale betegnelse Specific Language Impairment. Ligesom ordblindhed er SLI en indlæringsvanskelighed med både kognitive, neurologiske og genetiske årsagsniveauer. SLI er en meget bred betegnelse, der dækker over flere forskelligartede undergrupper af vanskeligheder. Nogle børn med SLI har vanskeligheder inden for alle af sprogets fire hoveddimensioner:

- fonologi (sprogets lydsystem),
- morfologi/syntaks (de grammatiske regler for bøjninger og ordstilling),
- semantik (sprogets betydning),
- pragmatik (sprogets anvendelse i sociale kontekster)

Andre SLI-børn har kun vanskeligheder inden for en eller to af disse dimensioner¹³.

Hjørring Skolens tilbud til denne målgruppe er STL klasserne, som er placeret på Lundergaard Undervisningssted.

Mål og principper: Selvom eleverne ikke er dygtige læsere, lægges der stor vægt på, at de bliver i stand til at klare sig så godt som muligt og at de så vidt muligt går til afgangsprøve i de fag, hvor det giver mening.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: Undervisningen tager udgangspunkt i folkeskolens fag og fælles mål, men der arbejdes ud fra et udvidet hensyn til den enkelte elevs muligheder for at udvikle sig rent fagligt. Der tages udgangspunkt i elevernes kompetencer og potentialer og der undervises i alle folkeskolens fag samt tilbydes afgangsprøve til alle elever, der magter det.

I dagligdagen bruges visualisering af eksempelvis dagsskemaer og arbejdsplaner for at strukturere børnenes hverdag. Der arbejdes bevidst med tydelighed, struktur, guidning og varsling.

¹³ Socialstyrelsen

Udgangspunktet er altid det enkelte barn og den læringsmetode, der virker bedst for vedkommende. I STL-klasserne har de en anerkendende tilgang til alle, fordi de tror på, at det fremmer læring og trivsel.

Eleverne undervises af speciallærere, talepædagog, talehørekonsulent og faglærere, ligesom der i sprogklassernes lærerteam er læse- og matematikvejleder. Elever med sprogvanskeligheder har individuel taleundervisning af en talepædagog i en lektion om ugen. Desuden har enkelte elever mulighed for at blive integreret i den almene undervisning på Lundergaardskolen, hvis det skønnes, at vedkommende har glæde og udbytte af det.

Omkring hver klasse er der et team af lærere, som arbejder tæt sammen i professionelle læringsfællesskaber. Lærerne har stor viden og kompetencer indenfor specialundervisning, vejledning m.m. og der bliver løbende arbejdet med pædagogiske tiltag.

Desuden samarbejdes der tæt med psykologer, sagsbehandlere og andre relevante samarbejdspartnere såsom fysioterapeut, pædagogisk konsulent og UU-vejleder

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der anvendes blandt andet Time-Timer, piktogrammer, boardmakertavle samt individuelle skemaer. Desuden har eleverne Chromebook og Ipad til rådighed i skolen, og undervises i kompenserende og støttende IT programmer som AppWriter og IntoWords, ligesom IT er en selvfølgelig og integreret del af undervisningen, hvor det er relevant.

Læringsmiljø: Undervisningen er en vekselvirkning mellem individuel undervisning og fællesundervisning. Der gøres meget ud af, at der skal være en god stemning i klassen, så alle føler sig trygge og får tillid og mod til at udfordre sig selv i klassen på trods af vanskeligheder i forhold til enten sprog, tale eller at læse.

Klasserne undervises i et lille, overskueligt og inkluderende klasse miljø med tydelig struktur og stor forudsigelighed. Guidning og visuelle støttesystemer som piktogrammer, boardmakertavler og Time-Timer er en del af den daglige rutine i sprogklassen.

Begge klasselokaler er bygget op omkring samme princip med et fælles bord og individuelle arbejdspladser til alle eleverne for at tilgodese det pædagogiske behov.

Forældresamarbejde: Forældresamarbejdet vægtes højt, og et udvidet samarbejde med forældre ses som en forudsætning for, at barnets trivsel og læring kan blive optimal. Intranettet eller kontaktbøger anvendes til at holde kontakten. Efter skolestart udarbejdes i løbet af efteråret en omfattende undervisningsplan, der

matcher hver enkelt elev. Planen drøftes til skole/hjemsamtalen, hvorefter den sættes i værk.

3.5 Kontaktklasserne (K1 og K2)

Autisme er en sammensat funktionsnedsættelse, som forekommer i forskellige grader og former. Autisme indvirker på personens interesseområder, personlighedsudvikling og livssituation – i det hele taget alle de situationer og sammenhænge, som mennesker med autisme befinder sig i. Udfordringerne varierer fra person til person, alt efter livsfaser og omgivelser. Autisme kendetegnes ved en anderledes og ofte forsinket udvikling på områderne socialt samspil, kommunikation, forestillingsevne og adfærd og interesser¹⁴.

Målgruppen er karakteriseret ved, at de fleste elever er diagnosticeret med en *gennemgribende udviklingsforstyrrelse*, primært indenfor autismspektret, hvilket betyder, at eleverne kan have udfordringer indenfor følgende områder: sociale kompetencer, sprog, motorik, sanseintegration og kommunikation.

Hjørring Skolens tilbud til denne målgruppe er Kontaktklasser, henholdsvis K1 og K2, som begge er placeret på Højene Undervisningssted.

I K2 er der tale om børn og unge med et Kognitivt udviklingsniveau, der ligger langt under aldersgennemsnittet, og som har betydelige forstyrrelser i forhold til socialt samspil og kommunikation samt ved et begrænset, stereotyp og repetitivt repertoire af interesser og aktiviteter (Karakteristiske autistiske træk). Børnene vurderes til at have et meget stort støttebehov. Funktionsniveauet hos det enkelte barn spænder dog bredt og har forskellige sværhedsgrader. Der kan derfor være stor forskel på behovet for hjælp og støtte.

Mål og principper: Både i K1 og K2 tager undervisningen udgangspunkt i folkeskolens fag og fælles mål.

I K1 arbejdes ud fra et udvidet hensyn til den enkelte elevs muligheder for at udvikle sig rent fagligt. Det betyder, at undervisningen er tilrettelagt, så der tages udgangspunkt i elevernes kompetencer og potentialer. I forhold til faglighed er målet, at alle børn skal blive så dygtige, som de kan. Der undervises i alle folkeskolens fag og tilbydes afgangsprøve til alle elever, der magter det. Der samarbejdes med UU-

¹⁴ Socialstyrelsens hjemmeside

vejledere om muligheder for praktik de sidste to år af skoleforløbet. Desuden består undervisningen også af social træning og træning, blandt andet arbejdes der med selvforståelse.

I K2 undervises der ligeledes i almindelige folkeskolefag, men undervisning er et udvidet begreb i afdelingen, hvor målet også er at træne selvstændighed, styrke selvværd og realitetssans samt træne kommunikation, samspil og "livsfærdigheder". Der arbejdes desuden med at lære barnet struktur. I begyndelsen er der megen hjælp og støtte fra personalet, men efterhånden klarer børnene det selv og derved opnår de en større grad af selvstændighed.

Pædagogik, metoder, aktiviteter. I både K1 og K2 arbejdes der ud fra principperne i TEACCH-pædagogikken, hvor struktur, forudsigelighed og tydelighed er kendetegnende for undervisningen. TEACCH handler grundlæggende om at anerkende elevernes måde at være på med respekt for deres interesser og særpræg. Det handler ikke om at støtte den enkelte i forhold til dennes ressourcer og udviklingsmuligheder. Der tages altid udgangspunkt i den enkelte elevs baggrund og der prøves gennem struktur, forudsigelighed og tydelighed at skabe de bedste betingelser for barnets udvikling og trivsel.

I arbejdet med social læring og træning i K1 benyttes blandt andet samtaler, klassesamtaler, sociale historier og visualisering som pædagogiske værktøjer.

Når et barn skal starte i K2 er indslusningsforløbet særligt vigtigt. I et sådant forløb er det muligt at en lærer eller pædagog inden opstarten kommer på et eller flere hjemmebesøg og eller besøg i institutionen. Formålet er blandt andet at få opbygget en god relation til læreren eller pædagogen inden barnet starter et nyt sted samt at barnet bliver bekendt med de nye lokaler og øvrige omgivelser. Der arbejdes desuden med "struktureret leg", samt sang, dans og rytmik, som en del af elevens udvikling.

I K2 er der også fokus på sparring og supervision, teamet om børnegruppen holder hver uge teammøde og har mulighed for fælles forberedelse. På teammøderne skal den systemiske tilgang præge den pædagogiske dialog.

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: Der anvendes visualisering af eksempelvis dagsskemaer og arbejdsplaner, konkretisering, systematik og organisering samt tid og rum. Der kan eksempelvis være tale om støtte til barnet via farvekoder, tegn, piktogrammer, guidesystemer eller lignende. Desuden arbejdes der med forskellige pædagogiske hjælpemidler såsom Time-Timer, kuglevest, kuglepude samt individuelle skemaer.

Læringsmiljø: I K1 er hverdagene en vekselvirkning mellem fællesundervisning og individuel undervisning ved egen arbejdsplads. Alle klasselokaler er bygget op omkring samme princip med et fælles bord og individuelle arbejdspladser til alle eleverne for at tilgodese det pædagogiske behov.

I K2 vælges fagene efter elevens potentialer. Et skema er individuelt og specielt tilrettelagt, således at barnet, der befinder sig på et tidligt udviklingstrin, har den mest individuelt tilrettelagte "fagplan". Børnene sammensættes ud fra funktionsniveau og sværhedsgrad af udfordringer, således at muligheden for det sociale samspil, rummelighed, alder og eventuel problematisk adfærd kan imødekommes. Børnene vil ikke automatisk følges ad i en elevgruppe fra skolestart til skoleslut. Undervejs kan der af mange grunde blive ændret i en gruppesammensætning, for eksempel hvis en relation mellem nogle børn har udviklet sig ekstraordinært problematisk.

Forældresamarbejde: Forældresamarbejdet vægtes højt i både K1 og K2.

I K1 arbejdes der med et udvidet forældresamarbejde for at sikre, at barnets trivsel og læring kan blive optimal. Desuden vægtes et højt informationsniveau – begge veje - i de yngste klasser skrives der blandt andet dagligt i kontaktbøger og senere informeres over intranet og telefonkontakt.

I K2 lægges der vægt på at forældre og skole aktivt samarbejder omkring undervisningen, opdragelsen og udviklingen af det enkelte barn. Der tages naturligvis udgangspunkt i den enkeltes families forudsætninger, ressourcer og interesser. I et samarbejde skabes de bedste programmer og undervisningsformer for det enkelte barn. Gennem systematiske registreringer og evalueringer og samtaler optimeres det enkelte barns udviklingsmuligheder.

3.6 Kløverklasserne

Målgruppen er elever fra 0-7 klasse, som ikke oplever at lykkes i den almindelige folkeskoleramme. Eleverne ligger typisk indenfor normalområdet, men kan for eksempel være vrede og udadreagerende, have voldsomt og grænseoverskridende sprogbrug, opleve tankemylder og kan have OCD lignende adfærd samt udfordret koncentrationsevne. Målgruppen er således elever, der ikke oplever at lykkes i den almindelige folkeskoleramme. Eleverne har behov for en mere struktureret undervisning og et forenklet skoleforløb.

Hjørring Skolens tilbud til denne målgruppe er Kløverklasserne, som er placeret på Norgesvej 6.

Mål og principper: Kløverklasserne går på "2 ben". Et ben der peger på en udredning ved Børne psykiatrien og et andet som indikerer, at Kløverklasserne er et Pitt stop, hvor eleven har brug for at få et overblik i forhold til det at være skoleelev eller i forhold til hjemlige forhold. Her er tanken, at eleven efter et forløb i Kløver kan tilbage-sluses til egen skole.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: I Kløver arbejder teamet meget med at møde eleven, at "finde vejen ind" til barnet. Der arbejdes så at sige, meget bevidst på at skabe tillid. Tilliden mellem barnet og den voksne er afgørende for det videre forløb i Kløver. I det arbejde handler det om at få lavet en overskuelig og tryk ramme. I forbindelse med det arbejde, er det vigtigt, at den voksne er tydelig og påpeger det eleven må. Dette kan være gennem gentagelser, men også gennem visuel støtte.

For de yngre elever (0.-3. klasse) arbejdes der konsekvent med struktur, visuel støtte og gentagelser for at skabe så forudsigelig og tryk en ramme som muligt. For de ældre elever (3.-7. klasse) arbejdes der med det samme, men også med at forberede eleverne på at kunne rumme og være i en mere spontan hverdag og undervisningsform

Desuden arbejdes der med dokumentation af observationer. Observationerne har fokus på elevens skoledag, og kan have en skiftevis optik på, eleven: fagligt, socialt og personligt samt fritid/familie. Alt dokumenteres i elevplanen på MinUddannelse. Det faglige niveau i fagene underbygges via test.

Læringsmiljø: Skoledagen er anderledes end på en almen skole, der er færre almindelige fagtimer og i stedet andre aktiviteter, for eksempelvis morgenlæsning, gå tur hver dag, kreativitet. Der arbejdes differentieret og fagfagligt i dansk og matematik.

Forældresamarbejde: I Hjørring Skolen er der generelt meget fokus på forældresamarbejdet, og kan bedst beskrives som værende et udvidet samarbejde. I Kløver afholdes fire skole/hjem samtaler og hertil kommer den daglige kontakt, enten i forbindelse med afhentningen af eleven, via SMS'er eller telefonsamtaler. Det bestræbes i videst muligt omfang, at forældrene bruger INTRA, samt den opgivne telefontid. Hver elev har både en lærer og pædagog som kontakt.

3.7 TF klasserne

Målgruppen børn med tilknytningsforstyrrelser samt sociale og emotionelle vanskeligheder er karakteriseret ved blandt andet manglende eller nedsat evne til at

selvorganisere, det vil sige at de ikke kan organisere og lagre erfaringer og derfor vil være tilbøjelige til at begå de samme overtrædelser af sociale regler igen og igen.

Disse vanskeligheder gør, at de ikke lærer af deres erfaringer og kun i ringe grad er tilgængelige for pædagogiske tiltag. De er impulsdrevne og har ringe evne til at tåle frustrationer eller behovsudsættelse. På grund af den manglende selvorganisering, bundfældes sociale erfaringer umiddelbart ikke og at pædagogiske anvisninger kun er virksomme i selve situationen.

Eleverne i TF klasserne har ofte flere andre diagnoser og neurologiske lidelser, hvilket gør det mere komplekst at målrette indsatsen.

Et TF-barns følelsesmæssige udvikling er stagneret eller i bedste fald meget langsom. På det følelsesmæssige område skal levealder divideres med 3 for at få et begreb om den hjernemæssige udvikling på det følelsesmæssige område.

Der er tale om et varigt handicap som ved lang helhedsorienteret indsats kan udvikle sig til at fungere som en 12 årig på det følelsesmæssige område.

Hjørring Skolens tilbud til denne målgruppe er TF klasserne, som er placeret på Norgesvej 6.

Mål og principper for TF klasserne er, at der tages udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger og færdigheder. Formålet er at skabe de rammer der bedst sikrer, at den enkelte elev trives og på optimal vis udvikler sig fagligt og socialt.

Pædagogik, metoder, aktiviteter. Pædagogikken bygger på neuropædagogisk viden og praksis. Skoledagen er præget af faste og kendte rammer, hvor eleverne oplever forudsigelighed, struktur og rutiner.

Mange af de elever som ankommer til TF afdelingen har ofte oplevet svigt og mangler tillid til deres omgivelser. Medarbejderne er meget bevidst om, at tilgangen til det enkelte barn, præges af elevens tidligere erfaringer, og derfor er "det man siger, er det man gør". Der er et fokus på at medarbejderne konstant guider i den daglige undervisning. Det gælder i både den fagfaglige undervisning og i den sociale træning. Derfor er medarbejdergruppen sammensat af både lærere og pædagoger. Holdstørrelsen er oftest 5-6 elever. Der arbejdes på at udvikle selvstændighed og medansvar for elevens egen læring, men altid med fokus på elevens egne forudsætninger og muligheder, set i lyset af nærmeste udviklingszone.

Læringsmiljø: TF-afdelingen er organiseret i 4. klasser (TF1, TF2, TF4A og TF4B). Holdopdelingen er vejledende, da det er den enkelte elevs forudsætninger der kan være med til at bestemme placeringen.

Der arbejdes med et skema, der er kendt af eleverne, og der arbejdes i en fast rytme, så dagene ligner hinanden.

Undervisningen tager udgangspunkt i den enkelte elevs faglige og sociale udvikling. Det betyder at megen undervisning foregår individuelt men der trænes i fælles undervisning her med fokus på, at eleverne øver sig i at udsætte egne behov og ikke kun ser egne behov for at blive hørt og set.

Eleverne har også faste pladser i klassen og der er en stram struktur på spisetider og pauser. Perioder hvor der altid er medarbejdere tilstede. Eleverne har ikke frikvarter uden pædagogisk personale.

Fælles sociale og fysiske aktiviteter er en del af dagligdagen. Eksempelvis er der altid indlagt en gåtur om formiddagen for de små og det uanset vejret.

Forældresamarbejde: Samarbejdet mellem hjem og skole er afgørende for elevernes trivsel, derfor arbejdes der på at etablere et godt og tillidsfuldt samarbejde med den enkelte elevs hjem. Kommunikationen foregår formelt via 2 årlige konsultationer samt et årligt forældremøde. Derudover er der løbende kontakt både via telefon, Intra og kontaktbog.

3.8 Heltidsundervisningen

Målgruppen er unge, der oplever ikke at lykkes i den almindelige folkeskoleramme. Den unge/eleven har ofte en oplevelse af lavt selvværd, kan være meget stille i forbindelse med undervisning, og omtaler sig selv som: "Skoletræt" og værende ensom. Der kan desuden være andre udfordringer, som f.eks. manglende accept af egen diagnose, tidligere/eller nuværende misbrug (selvmedicinering) og selvskadende adfærd. Tilbuddet er for unge mellem 14 og 18 år.

Hjørring Kommunes tilbud til denne målgruppe er HELTID, specialtilbud for elever 7. til 10 klasse, under Ungdomsskolelovgivningen. Heltidsundervisningen er placeret på Norgesvej 6, og er således en del af Hjørring UngdomsCenter, hvilket fremmer muligheden for tæt samarbejde med henholdsvis HNX (Hjørring Ny Tid'ende), G3 eller KUUNO.

Mål og principper: I løbet af skoleårets/eller opstartsperioden (HELTID optager elever hele året) første måneder danner lærerteamet sig et indtryk af elevens faglige

niveau. I forbindelse med elevens eget ønske og kontaktlærersamtalerne kommer læreren med anbefalinger til eleven og dennes forældre ang. afgangsprøver. På baggrund heraf laves elevens handleplan og der opstilles læringsmål. Bemærk, at der generelt sigtes mod folkeskolens afgangsprøver, men at det også er muligt med et forløb, hvor fokus ligger på personlig trivsel, social træning eller afklaring ift. diagnose.

Pædagogik, metoder, aktiviteter: På baggrund af ovenstående - tager den daglige undervisning udgangspunkt i den enkelte elevs personlige og sociale ressourcer samt faglige niveau og kvalifikationer. Kontaktlærer og elev har løbende ugentlige samtaler om elevens trivsel og læring. Der føres logbog, og arbejdes aktivt med elevhandleplanen. Ud over arbejdet med det fag-faglige indhold er et andet vigtigt fokuspunkt: Fællesskabet. Dette understreges på flere måder, men først og fremmest da elev- og lærergruppe er sammen hele dagen, også i pauserne. Der arbejdes således bevidst på at styrke gruppens "Vi-følelse".

Særlige uv-materialer/tekniske hjælpemidler: I de boglige fag arbejdes der meget med, at automatiserer og træne grundlæggende færdigheder. Der bruges lang tid på at gøre eleverne fortrolige med diverse grammatiske eller f.eks. regningsarters hierarkiske opbygning, samt reglernes betydning for alt andet fagligt arbejde. Det er vores erfaring, at når der arbejdes på den måde, styrkes elevernes forståelse af, samt troen på sig selv i henhold til fagene: dansk, matematik og engelsk. Der arbejdes enkeltvis, på klassen og i små hold med meget lærerstøtte. Alle elever har Chromebook, og der anvendes App-writer, geogebra osv. samt testforløb til afklaring af fagligt udfordrede elever.

Læringsmiljø: Der undervises i almen dannelse, sociale kompetencer og livsduelighed (ADL). Dette varetages gennem aktiviteter som tager udgangspunkt i elevgruppens fællesskab. Styrkelse af Vi-følelsen og at have en rolle ind i et fællesskab. I praksis udarbejder elevgruppen hvert år deres fælles værdier. Gruppen tager også på fælles ture ud af huset, og der er som regel en lejr tur om året. Ved særlige problematikker vedr. en eller flere at de unge, samtaler lærerteamet med gruppen herom. Elever der selv ønsker at komme ud i praktik, får lov. Etableringen sker som regel i tæt samarbejde med UU-vejleder, men der kan være tilfælde hvor kontaktlæreren varetager opstart, den løbende kontakt til praktikstedet og den afsluttende evaluering. Der opstilles mål i forbindelse med praktikken, og når praktikken afsluttes evalueres disse.

Forældresamarbejde: På baggrund af tidligere erfaringer, så ved lærerteamet: At jo tættere et samarbejde der er mellem skole og hjem, desto bedre. Det er vigtigt, at eleven/den unge oplever, at de voksne er enige og støtter den unge i at være elev i

Heltidsundervisningen. I Heltid oplever den unge, at det ikke kun er den unges projekt, men et FÆLLES projekt, med andre ord, eleven/den unge er ikke alene. Forældresamarbejdet vægtes derfor højt og for at sikre en god og tydelig kommunikation, så bruger lærerteamet følgende "kommunikationskanaler":

- Forældre-introducerende mappe, med diverse konkret info
- Elevplan, via "Min uddannelse"
- Forældre-Facebook, se følgende link:
<https://www.facebook.com/HeltidsundervisningenHjoerring/>
- Telefonsamtaler og SMS mellem skole og kontaktlærer
- Telefonsamtaler og SMS mellem elev og kontaktlærer
- Lukket Facebook gruppe mellem elever og lærerteamet
- Afvigelser i fremmødet rapporteres til forældre og kontaktpersoner via SMS. Ugentlige fraværsrapporter sendes via e-mail efter aftale.